

Dobré mravy

Smysl ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. je zamezit výkonu práva, který sice odpovídá zákonu, avšak odporuje dobrým mravům, jež lze definovat jako souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující části společnosti a mají povahu norem základních. Postup soudu podle § 3 odst. 1 obč. zák. má místo pouze ve výjimečných situacích, kdy k výkonu práva založeného zákonem dochází z jiných důvodů, než je dosažení hospodářských cílů či uspokojení jiných potřeb, kdy hlavní nebo alespoň převažující motivací je úmysl poškodit či znevýhodnit povinnou osobu (tzv. šikanozní výkon práva), případně kdy je zřejmé, že výkon práva vede k nepřijatelným důsledkům projevujícím se jak ve vztahu mezi účastníky, tak na postavení některého z nich navenek. Korektiv dobrých mravů však nesmí být ve na újmu principu právní jistoty a nesmí nepřiměřeně oslabovat subjektivní práva účastníků vyplývající z právních norem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 1047/2003, ze dne 20.4.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně M. K., zastoupené, advokátem, proti žalované T. e., s.r.o., zastoupené, advokátem, vedené u Okresního soudu v Třebíči pod sp. zn. 9 C 313/97, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. dubna 2003 č. j. 12 Co 110/2003 - 117 tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala, aby mu žalovaná zaplatila 85 000 Kč s příslušenstvím. Uváděla, že dne 19. 10. 1993 uzavřela s žalovanou smlouvu o postoupení pohledávky za úplatu ve výši 25 000 Kč. Dodatkem ke smlouvě ze dne 1. 11. 1994 byla prodloužena splatnost 25 000 Kč do 20. 12. 1994. Pro případ prodlení se zaplacením této částky žalovanou byla sjednána smluvní pokuta ve výši 2% z pohledávky za každý den prodlení. Pohledávka byla žalovanou zaplacená opožděně ve dvou splátkách 12 500 dne 25. 1. 1995 a zbývající částka dne 30. 1. 1996. Žalobkyni tak vzniklo právo na zaplacení smluvní pokuty ve výši 85 000 Kč.

Okresní soud v Třebíči - poté, kdy jeho předchozí rozsudek ze dne 11. prosince 2001 č. j. 9 C 313/97 - 67, jímž byla v plném rozsahu žaloba zamítnuta, byl usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. května 2002 č. j. 12 Co 102/2002 - 89 zrušen, se závazným právním názorem, že dodatek ke smlouvě o postoupení pohledávky ze dne 19. 10. 1993 je platným právním úkonem s tím, že za žalovaného uzavřela dodatek zmocněnkyně, která jednala se žalobkyní na základě udělené plné moci - rozsudkem ze dne 3. října 2002 č. j. 9 C 313/97 - 98 uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 85 000 Kč s 19 % úrokem z prodlení ode dne 8. 12. 1996 do zaplacení, v části, ve které se žalobkyně domáhala uložení povinnosti žalované zaplatit jí 19 % úrok z prodlení z částky 85 000 Kč od 6. 12. 1996 do 7. 12. 1996, žalobu zamítl a současně rozhodl o náhradě nákladů řízení.

K odvolání žalované Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 30. dubna 2003 č. j. 12 Co 110/2003 - 117 změnil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném vyhovujícím výroku ve věci samé tak, že žalobu v rozsahu 35 000 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok II) a ve zbývající části, tj. v rozsahu 50 000 Kč s příslušenstvím, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I). Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výroky II a IV). Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění, na němž spočíval závazný právní závěr uvedený v předcházejícím rozhodnutí odvolacího soudu, kterým byl zrušen v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně, neboť žalované se nepodařilo zpochybnit jejich správnost. Odvolací soud dovodil, že zmocněnkyně žalované JUDr. M. R. byla na základě plné moci oprávněna k uzavírání dodatků ke smlouvám o postoupení pohledávek, avšak pokud v těchto dodatcích sjednala s postupiteli smluvní pokutu pro případ porušení změněných povinností žalované, pak v tomto rozsahu

překročila své oprávnění vyplývající z plné moci. Žalovaná však o uzavřeném dodatku věděla a poněvadž netvrdila a tudíž neprokazovala, že by žalobkyni někdy oznámila svůj nesouhlas s překročením plné moci JUDr. R., platí vyvratitelná domněnka ve smyslu § 33 odst. 1 obč. zák., že překročení schválila.

Narozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud dospěl k závěru, že ujednání o smluvní pokutě se pouze v rozsahu 50 000 Kč nepříčí dobrým mravům ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák. Odvolací soud přihlédl ke konkrétním okolnostem jednání účastníků v příslušném období a k jejich tehdejšímu postavení. V posuzovaném případě byla žalovaná nejprve v prodlení s placením původně sjednaného závazku, sama navrhla prodloužení splatnosti pohledávky a zajištění tohoto závazku smluvní pokutou, jejíž výši stanovila. I když dodatkem byla prodloužená splatnost pohledávky, žalovaná opětovně porušila svou povinnost zaplatit včas pohledávku žalobkyně. Odvolací soud proto dovodil, že účastníci si platně sjednali smluvní pokuty v celkové částce 50 000 Kč, neboť taková výše smluvní pokuty vzhledem k uvedeným okolnostem je s dobrými mravy v souladu.

Proti potvrzujícímu výroku I a výrokům II a IV o náhradě nákladů řízení rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Tvrdí, že skutkové zjištění, ze kterého napadené rozhodnutí vychází, nemá v provedeném dokazování v podstatné části oporu, zpochybňuje logiku úsudku soudu při hodnocení svědecké výpovědi JUDr. R. Žalovaná je přesvědčena, že svůj nesouhlas s překročením plné moci deklarovala jednoznačně, včas a opakovaně. Dále žalovaná namítá, že výše smluvní pokuty byla sjednána v rozporu s dobrými mravy. Žalovaná i přes platební potíže uhradila zajištěnou pohledávku v plné výši, za situace, kdy pohledávky oprávněných osob, které nabyla žalovaná, dosáhly cca 15 milionů Kč. Všechny pohledávky žalovaná v plné výši uhradila pouze z dosahovaného zisku. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Po podání dovolání došlo ke změně obchodní firmy žalované - výpis Obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Brně oddíl C, vložka 16558.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou, řádně zastoupenou advokátem (§ 241 o. s. ř.) se nejprve zabýval otázkou, zda je dovolání přípustné.

Podle § 236 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 odst. 1 písm. b) a písm. c) o. s. ř.

Podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. V posuzované věci se jednalo o tento případ, kdy odvolací soud potvrdil v pořadí druhý rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku, protože byl vázán právním názorem odvolacího soudu uvedeným v jeho zrušujícím usnesení. Přípustnost dovolání je tudíž dána podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval námitkou žalobce směřující k uplatnění dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř., tedy že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Za skutkové zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu § 241a odst. 3 o. s. ř. rozumět výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z § 132 o. s. ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů stran nevyplývaly ani jinak nevyšly najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, anebo protože v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, event. věrohodnosti, je logický rozpor, nebo které odporuje § 133 a § 134 o. s. ř.

Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva. Dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o. s. ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - jen ze způsobu, jak k němu soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry. Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy i skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než z výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout.

V posuzovaném případě dovolání ve skutečnosti neobsahuje námitky, že by odvolací soud vzal v úvahu skutečnosti,

keré z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly, ani jinak nevyšly za řízení najevo, nebo že naopak pomínul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo; argumentace žalobkyně, napadající skutkové zjištění, že žalovaná svůj nesouhlas s překročením plné moci JUDr. R. nevyjádřila, směřuje výlučně k tomu, jak dovolací soud hodnotil důkaz z hlediska jeho pravdivosti, resp. věrohodnosti. Žalovaná zároveň vychází z odlišných skutkových závěrů, než odvolací soud, tj. činí z provedených důkazů vlastní skutkové závěry, na nichž pak buduje i své vlastní - od odvolacího soudu odlišné právní posouzení věci.

Skutkové zjištění, že žalovaná věděla o uzavřeném dodatku ke smlouvě o postoupení pohledávky, vyplývá zejména z výpovědi svědkyně JUDr. R., která uvedla, že předmětný dodatek předala jednateli žalovaného ještě v době, kdy se vyplácely první splátky. Z přednesů účastníků ani z jiných důkazů nevyplývá, že žalovaná nevěděla o dodatku, který s žalobkyní uzavřela svědkyně, že jí svědkyni nebyl předán. V hodnocení provedeného důkazu tak nelze dovodit z hlediska závažnosti, zákonnosti, pravdivosti, event. věrohodnosti logický rozpor. S tímto skutkovým závěrem nelze proto polemizovat. Rovněž z žádných důkazů pak nevyplývá, že by žalovaná bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění vyplývajícího z plné moci udělené JUDr. R. dozvěděla, sdělila žalované svůj nesouhlas. Navíc v průběhu řízení žalovaná pouze tvrdila, že JUDr. R. jednala za žalovanou v případě uzavření dodatku bez plné moci, nikoliv, že nesouhlasila s překročením plné moci zmocněnkyní.

Protože žalovaná brojí proti hodnocení důkazů odvolacím soudem, které (jak bylo výše vyloženo) samo o sobě není způsobitelným dovolacím důvodem, nelze jejich požadavku, aby rozhodnutí odvolacího soudu shledal dovolací soud nesprávným pro naplnění dovolacího důvodu uvedeného v § 241a odst. 3 o. s. ř., přisvědčit.

Nejvyšší soud dále podrobil dovolacímu přezkumu argumenty, jimiž je - prostřednictvím dovolacího důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. - zpochybnováno právní posouzení věci.

Obecně je právní posouzení věci nesprávné, jestliže odvolací soud použil na správně zjištěný skutkový stav nesprávnou právní normu, nebo právní normu správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Posoudit, zda rozhodnutí odvolacího soudu je správné z hlediska námitek dovolatele podřaditelných tomuto důvodu uvedenému v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., znamená podrobit kontrole závěr odvolacího soudu o tom, že stanovení výše smluvní pokuty v celkové částce 50 000 Kč je v posuzovaném případě v souladu s dobrými mravy (§ 39 a § 41 obč. zák.).

Podle § 3 odst. 1 obč. zák. výkon práv povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

Smyslem tohoto ustanovení je zamezit výkonu práva, který sice odpovídá zákonu, avšak odporuje dobrým mravům, jež lze definovat jako souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96, publikovaný v časopise Soudní judikatura 8/1997 pod č. 62). Postup soudu podle § 3 odst. 1 obč. zák. má místo pouze ve výjimečných situacích, kdy k výkonu práva založeného zákonem dochází z jiných důvodů, než je dosažení hospodářských cílů či uspokojení jiných potřeb, kdy hlavní nebo alespoň převažující motivací je úmysl poškodit či znevýhodnit povinnou osobu (tzv. šikanozní výkon práva, případně kdy je zřejmé, že výkon práva vede k nepřijatelným důsledkům projevujícím se jak ve vztahu mezi účastníky, tak na postavení některého z nich navenek. Korektiv dobrých mravů však nesmí být ve na újmu principu právní jistoty a nesmí nepřiměřeně oslabovat subjektivní práva účastníků vyplývající z právních norem.

Dovolatelka se domáhá, aby za výkon práv v rozporu s dobrými mravy byl označen požadavek žalobce na zaplacení smluvní pokuty. Podstatným znakem smluvní pokuty je vznik povinnosti hradit ji při porušení smluvní povinnosti. V posuzovaném případě žalovaná nezaplatila včas, byla v prodlení se zaplacením pohledávky žalobkyně. Jde o sankční plnění stíhající dlužníka, jenž měl platit včas zajištěný závazek. Soudem stanovená výše smluvní pokuty - 50 000 Kč odpovídá hodnotě a významu povinnosti zajištěné smluvní pokutou a vychází z míry smluvní spolehlivosti žalované. Uzavírá-li věřitel smlouvu s dlužníkem, u něhož nelze odhadnout míru smluvní spolehlivosti, jde z ekonomického hlediska o větší riziko a nelze považovat za rozpor s dobrými mravy, když závazek je zajištěn důraznějšími sankcemi pro případ nesplnění. Této situace si byla vědoma žalovaná, když uzavírala předmětný dodatek ke smlouvě prodlužující splatnost pohledávky žalobkyně v době, kdy žalovaná byla již v prodlení s jejím zaplacením; sama žalobkyni navrhla formu zajištění závazku vyšší smluvní pokutou. Žalovaná i takto zajištěný závazek řádně nesplnila a pohledávku žalobkyni zaplatila opožděně. Smluvní pokuta v celkové výši 50 000 Kč, i když zajišťovala zaplacení

pohledávky ve výši 25 000 Kč, kdy žalovaná byla v prodlení s jejím zaplacením od 21. 12. 1994 do 29. 1. 1996, odpovídá sankční, zajišťovací a reparační funkci smluvní pokuty a její zaplacení nemůže nepřiměřeně zatěžovat žalovanou. Závěr odvolacího soudu, kterým v rámci úpravy práv a povinností stran ze smlouvy stanovil, že v daném případě smluvní pokuta v celkové výši 50 000 Kč se srovnává s dobrými mravy, je správný.

Lze uzavřít, že právní posouzení věci odvolacím soudem je správné a dovolací důvod uplatněný žalobcem není tedy v projednávané věci dán. Nejvyšší soud České republiky proto, aniž ve věci nařizoval jednání, dovolání jako nedůvodné podle § 243b odst. 2 věty první zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)